

O'ZBEK MILLIY KURASHNING XALQIMIZ TARBIYASIDAGI AMALIY JIHLTLARI

Sultonova Rushana Ikrom qizi
Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
Jismoniy madaniyat yo'nalishi talabasi
Ilmiy rahbar: Boymurodov Ismat Xasanovich
Jismoniy madaniyat va sport kafedrasida mudiri

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek milliy kurashining tarbiyaviy jihatlari, ularning inson hayotida tutgan o'rni beqiyosligi hamda milliy kurash bilan shug'ullangan sportchi har tomonlama sog'lom, baquvvat va ma'nan yetuk inson bo'lib yetishishi yoritilgan.

Kirish so'zlar: texnika, jismoniy sifatlar, halollik, sog'lom, kurash, Dominikon Respublikasi.

O'zbekiston mustaqillikka erishganda n so'ng, o'zbek milliy kurash sohasiga e'tibor yanada kuchaytirilib rivojlatirishga, dunyoga tanilishiga oid bir qancha qaror va farmonlarni ishlab chiqdi. Prezidentimiz SH. Mirziyoyev ta'kidlaganlaridek "kurash milliy sport turi keying yillarda asrlar davomida mardlik, bag'rikenglik olijanoblik va halolikning timsoli sifatida e'zozlanib kelingan o'zbek xalqining tarixiy me'rosini qayta tiklashga alohida e'tibor qaratilmoqda".

Kurashning ko'p ming yillik tarixini chuqur o'rganish haqiqatdan ham kurash azaldan polvonlarning jismoniy va ma'naviy yetukligi namunasi sifatida sharaf topganligi, qadrlanganligini tasdiqlaydi. Kurash shunchaki sport turigina emas, balki insonning jismoniy, ma'naviy kamolotga erishish vositasidir. Ulug' ajdodlar kurashni tarbiya maktabi deb ham atashganlar. Hattoki, onajonlarimiz ham farzandlarini beshikdanoq "polvonim" deb erkalashadi. Kurashchilarga berilayotgan quyidagi ta'riflarda asrlar davomida shakllangan kurash falsafasini mujassamlashganiniko'rish mumkin:

- Mustaqil dunyoqarash va erkin tafakkurni shakllantirish;
- Hur fikrli, mute'lik va jur'atsizlikdan holi bo'lgan o'z bilimi va kuchiga ishonib yashaydigan, qatiyatli isonni tarbiyalash;
- Yoshlarning irodasini baquvvat qilish, iymon-e'tiqodli, eliga vijdonan xizmat qiladigan ma'naviy muhit yaratish;
- Inson tafakkurida o'zlikni anglash, muqaddas qadriyatlarni asrab-avaylash, mehr-muhabbat tuyg'usini kamol toptirish;
- Olijanob insonlarga xos bo'lgan iymon-e'tiqod, insof-diyonat, saxovat, halollik, mehr-oqibat kabi ezgu fazilatlarni yuksaltirish.

Pahlavonlar hayotidan ajoyib asarlar bitgan XV asrning zukko allomalari Xusayn Voiz Koshifiy, Zayniddin Vosifiylar ham kurashning umumiy, ma'naviy-ma'rifiy, axloqiy jihatlariga e'tiborini qaratganlar. Jumladan, Koshifiy o'zining "Futuvvatnomai uotoniyy" asarida shunday yozadi: "Bilgilki kurash odamlar ko'p qiziqadigan, sulton va shohlarga maqbul bo'ladigan hunarlardandir. Bu ish bilan shug'ullanuvchi kishilar har qanday vaziyatda to'g'rilik va poklik qonuniyati bilan yashaydilar.

Agar kurashning ma'nosi nima deb so'rasalar javob berib aytginki, buning ma'nosi odamzod o'z xislatidan kelib chiqadi. Chunki u o'z axloqini o'zgartirib boradi. Bu so'zning haqiqati shundaki, odamda maqbul va nomaqbul axloqiy sifatlar orasida doimiy kurash boradi ya'ni har bir sifat o'ziga qarshi sifatni daf qilish payida bo'ladi. Demak kurash inson haqidagi shu xususiyatlarni ifodalaydi [Toshmurodov O, To'raqulov I. 2015].

Barchamizga ma'lumki kurashning har bir mashg'ulotida tarbiyaviy, ta'limiy va sog'lomlashtiruvchi vazifalar hal qilinadi. Tarbiyaviy mashg'ulotlar shug'ullanuvchilarda iroda sifatlarini oshirishga va qat'iy xarakter paydo qilishga qaratilgan. Shu o'rinda murabbiy o'z shogirdiga mashg'ulotlar vaqtida hamda undan tashqari vaqtlarda ham ta'sir ko'rsatib boradi. Umumiy maqsad bilimlar bilan birgalikda ko'nikma va malakalarni shakllantirish yo'li bilan jismoniy sifatlar (kuchlilik, tezkorlik, chidamlilik, chaqqonlik, hamda egiluvchanlik)ni o'stirishga qaratilgan. Kurashchi qanchalik o'quv mashg'ulotlari vaqtida o'z ustida ko'proq ishlasani texnik va taktik mashqlarni rivojlantirsa, uni mustahkamlashtirsa o'zining jismoniy sifatlarini o'stirishga e'tibor qaratsa, kurashchining funksional imkoniyatlari oshadi, ruhiy jihatdan turli xil musobaqalarga tayyor bo'ladi [R. S. Salomov. 2005.].

Mustaqillik yillarida Shahrisabz, Buxoro, Termiz va Xiva shaharlarida an'anaviy tarzda o'tkazilib kelinayotgan xalqaro xotira turnirlari kurashni rivojlanishiga xizmat qildi. Mamlakatning turli chekkalaridan kelgan minglab kurashchilar musobaqalarda ishtirok etish istagini bildirgan bo'lsa, millionlab kurash ishqibozlari ushbu jozibali musobaqalardan bahra olish ishtiyoqida respublika bo'ylab stadionlarni to'ldirdilar. Quvonarlisi shuki, minglab kurashchilarimiz orzuqib kutayotgan maqsadlaridan biriga erishdi, ya'ni 2017-yil 20-sentabrda Ashxobod shahrida bo'lib o'tgan Osiyo olimpiya kengashining 36- bosh assambleyasida "kurash" milliy sport turi tarixda ilk bor XVIII – yozgi olimpiya o'yinlari dasturiga rasman kiritildi. Kurash xalqaro assotsiatsiyasi va O'zbekiston Respublikasi kurashni xalqaro sport musobaqalari va turnirlari dasturlariga, kelgusida esa Olimpiada o'yinlari dasturlariga ham kiritish bo'yicha faol tadbirlarni amalga oshirmoqda.

Ishonch bilan shuni aytish mumkinki, irodani toblaydigan, kishining hallollik sari intilishga undaydigan qiyinchiliklarni bardosh va chidam bilan yengib o'tishga o'rgatadigan, qalbida ishonch, g'urur va iftixor tuyg'ularini shakllantirishga xizmat qiladigan kurash shiddatkor hayot talablariga javob bera oladigan shaxslarga bunyodkor shaxslarning barkamol bo'lib voyaga yetishlarida o'z hissalarini qo'shib kelmoqda. Kurash millatlarni

bir-biriga yaqinlashtiruvchi, birlashtiruvchi, yaxshi yo'lga ergashtiruvchi, ham ma'naviy ham jismoniy sog'lomlashtiruvchi kuchdir. Bu esa shubhasiz barchamizning yutug'imizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. F.A Kerimov. Sport kurashi nazariyasi va usuliyati. Toshkent 2001
2. A.Atoyev. Yosh o'smirlar o'zbek kurashini o'rgatish uslubiyati. Toshkent "o'qituvchi" 2005
3. K. Yusupov. Kurash xalqaro qoidalari texnikasi va taktikasi. Toshkent 2005
4. B.S.Salomov. "Sport mashg'ulotlarining nazariy asoslari" O'zbekiston Davlat jismoniy madaniyat instituti. Toshkent 2005-yil